

О. О. Шульга, Національний банк України, м. Київ

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ СВІТОВОГО ФОНДОВОГО РИНКУ ТА ЇХ ПРОЯВ В УКРАЇНІ

Сучасна стадія розвитку світової економіки характеризується значним посиленням інтеграційних процесів між окремими країнами та регіонами, що отримало назву “глобалізація”. Фондовий ринок об’єктивно не може залишатися осторонь процесів глобалізації та відіграє в них одну із провідних ролей, оскільки забезпечує транснаціональний перетік одного із найбільш важливих світових ресурсів – капіталу.

Глобалізаційним процесам на світовому фондовому ринку передували тривалий процес наближення як інформаційного, так і технологічного. До інформаційного наближення належать поява та набуття широкого застосування так званих “міжнародних стандартів”, перш за все стандартів обліку, звітності та аудиту, а також стандартів корпоративного управління. Саме ці стандарти заклали підвалини можливості зіставного аналізу інвесторами із різних країн емітентів, що ведуть свою діяльність в різних юрисдикціях, а також забезпечили уніфікацію процедур управління бізнесом в усьому світі. До технологічного наближення належить використання організаторами торгів на фондовому ринку в різних країнах сумісного або навіть тотожного програмного та інформаційного забезпечення. Процес наближення тривав досить довго. Фактично перші його ознаки з’явилися ще в 70-х роках минулого століття, саме тоді з’явилася перша версія Міжнародних стандартів обліку.

Окремою передумовою глобалізації світового фондового ринку стала уніфікація юридичних, зокрема податкових, правил транскордонного переміщення капіталів. У цьому контексті в світі не існує єдиного загальноприйнятого рішення. Деякі країни вирішували ці питання в рамках міждержавних або наддержавних об’єднань, деякі – у форматі “один на один” із окремими іншими країнами, а деякі – із використанням комбінованого підходу.

Зрештою безпосередньо самі глобалізаційні процеси на світовому фондовому ринку, що найбільш яскраво почали проявлятися протягом останнього десятиліття, полягають у такому:

1) допущення до обігу на фондовому ринку фінансових інструментів емітентів-нерезидентів. Цей механізм наразі широко використовується провідними біржами світу, і українські емітенти беруть в цьому активну участь. Так, на Лондонській та Варшавській фондових біржах торгуються акції спеціальних емітентів (SPV), активи яких фізично знаходяться в Україні;

2) об’єднання лістингів бірж. Цей процес також проявлявся в Україні, коли Перша фондова торговельна система (далі – ПФТС) та Варшавська фондова біржа заявили про об’єднання лістингів. Як правило, це потрібно

для надання можливості інституційним інвесторам (пенсійним фондам, страховим компаніям тощо) вийти на зовнішні ринки із одночасним виконанням вимог щодо формування активів за рахунок інструментів, що включені до вітчизняного лістингу;

3) перехресне володіння біржами. Найбільш активно цей процес проявився в Європі. Німецька біржа наразі володіє кількома важливими регіональними біржами в Угорщині, Австрії, Литві тощо і тим самим має змогу забезпечити більшу інтеграцію фондових ринків цих країн. Американські біржі, зокрема NASDAQ OMX, також долучені до цього процесу. Вона володіє біржами в Естонії та Вірменії. Обидві найбільші біржі України – ПФТС та Українська фондова біржа – також належать іноземним інвесторам.

Україна не може лишатися осторонь світових глобалізаційних процесів на фондовому ринку, сповідуючи принцип відкритості економіки. Найголовніше завдання для України – це перехід від пасивного їх спостереження до активного використання на свою користь.